

Ненад Станојевић¹
Нина Павловић²
Милош Јовановић³
Јасмина Петровић⁴
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

Прегледни научни рад
UDK 378(497.11 Ниш):[655.413:316
Примљено: 10.1.2022.
Ревидирана верзија: 27.1.2022.
Одобрено за штампу: 28.1.2022.
DOI: 10.46630/gsoc.28.2022.09

ПОЛУСТОЛЕТНА РЕТРОСПЕКТИВА: ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ ДЕПАРТМАНА ЗА СОЦИОЛОГИЈУ И ЦЕНТРА ЗА СОЦИОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

Апстракт: У прилогу је сажето представљена издавачка делатност Департмана за социологију Филозофског факултета у Нишу. Најпре је резимирана институционализација издавачке делатности Факултета у хронолошкој перспективи, а потом је приказана издавачка активност запослених на Департману за социологију од њеног оснивања до данас. Као најважнија периодична публикација Департмана за социологију, часопис *Годишњак за социологију* је представљен кроз библиометријску перспективу и анализу трендова тематских усмерења прилога.

Кључне речи: Филозофски факултет, Департман за социологију, Центар за социолошка истраживања, издавачка делатност, Годишњак за социологију, публикације

Пола столећа постојања Филозофског факултета у Нишу и исто толико Департмана за социологију (раније Студијске групе за социологију) прилика је да се сумирају различити аспекти његовог развоја. Тај повод могуће је посматрати и као прилику да се кроз сагледавање релевантних индикатора професионализације социолошке струке у поменутој установи, утврди и степен њеног институционалног и академског утемељења као важан услов будућег развоја (Петровић, 2009). Утолико обележавање јубилеја јесте прилика да се сагледа и издавачка делатност коју можемо читати, између осталог, као директни ефекат научноистраживачке и образовне делатности која се одвија на Департману и истовремено као показатељ њене институционализације.

Готово паралелно са оснивањем Филозофског факултета у Нишу, оформљена је Издавачка јединица Универзитета у Нишу (1970)⁵. Неке од скоро две

¹ nenad.stanojevic@filfak.ni.ac.rs

² nina.pavlovic@filfak.ni.ac.rs

³ milos.jovanovic@filfak.ni.ac.rs

⁴ jasminda.petrovic@filfak.ni.ac.rs

⁵ Подаци су преузети са званичне презентације сајта Издавачког центра Филозофског факултета у Нишу <https://www.ni.ac.rs/univerzitet/o-univerzitetu/izdavastvo> Видети шире и у Зајечарановић, 1996: 56, 57.

стотине уџбеника, приручника, монографија и зборника радова потписали су и професори Департмана за социологију. Наведеном треба додати да је већ првим статутом Филозофског факултета из 1972. године (члан 2), дефинисано да ова високошколска установа може да „објављује научне и стручне публикације и радове“. Одлука о томе да се покрене издавачка делатност Факултета има утемељење у два основна циља: обезбедити услове за образовну делатност (уџбеничка и друга литература намењена студентима); допринети развоју науке и упознавању научне и стручне јавности са резултатима истраживања наставника и сарадника Факултета (в. шире у Зајечарановић, 1996: 56).

Уз много почетничких проблема, са првом школском годином долази и иницијатива за објављивање прве публикације – *Зборника радова*. Редакција Зборника је формирана 18. маја 1972. године, а годину дана касније појављује се прва свеска, чији је главни уредник био Глигорије Зајечарановић, професор на Студијској групи за социологију. До 1989. укупно је објављено 12 књига *Зборника радова*. Неколико година по почетку објављивања публикације која је штампала радове свих запослених на Факултету, дошло је до њеног сегментирања што је заправо било праћење промена у унутрашњој организацији Факултета по одсецима (Филозофски, Природно-математички и Физичко васпитање). Тако је 1980. *Зборник* почео да излази по серијама за које су били задужени редакциони одбори са појединих студијских група. Од укупно 247 објављених радова у поменутом периоду једна петина (53) потписана је пером социолога (в. шире в. шире у Зајечарановић, 1996: 56, 57). Ипак, у озбиљнију издавачку делатност Филозофски факултет се упушта паралелно са институционализацијом научно-истраживачког рада.

Наиме, Филозофски факултет је једанаест година по свом оснивању, тачније 1982. године оформио и *Институт за друштвена истраживања*, који је 1987. године преименован у *Одељење за друштвена истраживања*, при *Институту за мултидисциплинарна истраживања* као јединствене научно-истраживачке јединице при овој високошколској установи (Митровић, 2018: 10, 11; Стјепановић Захаријевски, 2018: 18). Одељење је касније преименовано у *Институт за социолошка истраживања* да би од 2007. године при Департману за социологију наставило свој рад под називом *Центар за социолошка истраживања* (Zaharijevski, Gavrilović, Đorić, Stojić, 2009; Захаријевски, 2018: 18). Институционализација научно-истраживачког рада социолога, најпре кроз формирање поменутих института, потом и *Центра за социолошка истраживања* заправо је имала одлучујући утицај и на покретање самосталног издаваштва Факултета, тиме и Департмана за социологију, а интензивна научноистраживачка делатност при Центру⁶ резултирала је многобројним публикацијама које су потписали социолози било као аутори монографија и истраживачких студија било као уредници колективних публикација.

Досадашње сумирање рада у издаваштву, показало је да је до формирања *Издавачког центра Филозофског факултета у Нишу*⁷ (1. октобар 2011. године),

⁶ О свим разноврсним активностима Центра видети шире у врло информативном тексту објављеном поводом јубилеја Центра: Захаријевски, 2018: 17–33.

⁷ Идеја за оснивање Издавачког центра Факултета приписује се социолозима, проф. др Веселину

Факултет објавио четрдесет три публикације у форми монографија, уџбеника, истраживачких студија, зборника са научних конференција и приручника, укључујући и периодичне публикације⁸. Када је реч о периодичним публикацијама, од значаја је споменути да поред *Годишњака за социологију*, који је оформила Студијска група за социологију Филозофског факултета, публикације наставника и сарадника Департмана објављују и три часописа: *Теме* (часопис за друштвене науке који издаје Универзитет у Нишу), *Facta Universitatis – Series Philosophy, Sociology, Psychology and History*, као и часопис *Балканске синтезе* (часопис за друштвена питања, културу и развој Балкана). Интересантно је и да је *spiritus movens* и главни и одговорни уредник часописа проф. др Љубиша Митровић, први професор емеритус Универзитета у Нишу и угледни српски социолог.

Социолози су давно препознали и истакли значај објављивања периодичних публикација (часописа)⁹ важних не само у улози кључних промотера нових знања у одређеној научној области, него су њихово постојање и продукцију тумачили као један од најрелевантнијих индикатора професионализације одређене струке имајући у виду њихове основне функције. Већ је истакнуто да научни часописи због своје намене и јавности ка којој су усмерени, најчешће не доприносе популаризацији струке у најширој популацији (Петровић, 2012). Међутим, периодика из области друштвених наука може да буде не само „веома добро огледало духа времена, било да исказује његове главне проблеме и дилеме, или да о њима ћути“ (Golubović, 1989: 207), него она представља „један од најзначајнијих израза институционалног и професионалног развоја једне науке“ (Bogdanović, 1989: 215). Тематика и идеје на које су усмерени прилози у научним часописима „сликовито илуструје етапе у сазревању једне науке“ (Петровић, 2012). Научни и стручни часописи поспешују процес објављивања нових резултата, доприносе формирању професионалне свести, и омогућавају једноставно упознавање са новим идејама у струци (Bogdanović, 1989: 215, 216). Као органи стручних удружења доприносе и комуникацији чланова стручне и научне заједнице (Plić, Manić, 2009: 224). У контексту основне теме овог прилога, значајно би било додати да социолошки часопис формиран од чланова Департмана за социологију Филозофског факултета у Нишу, има функцију

Илићу и проф. др Драгану Жунићу, некадашњим члановима Департмана за социологију, иако је они нису реализовали.

⁸ Подаци су преузети са званичне презентације сајта Издавачког центра Филозофског факултета у Нишу <https://izdanja.filfak.ni.ac.rs/>

⁹ Подсетимо, Емил Диркем (Durkheim) заједно је са Марселом Мосом (Mauss) 1898. покренуо и уређивао први социолошки часопис под називом *Социолошки годишњак* (*L'Année Sociologique*) (Marinković, 2008: 17, 18), препознајући значај периодике за научно истраживачки рад и академски развој социологије. Исте године је у Немачкој покренута *Ревизија за друштвене науке* (*Zeitschrift für Sozialwissenschaft*), а први „прави“ социолошки часопис *Социолошки месечник* (*Monatsschrift für Soziologie*) 1909. године (Moebius 2021: 18). Међутим, пре свих, још 1895. године је основан *Амерички журнал за социологију* (*The American Journal of Sociology*; <https://sociology.uchicago.edu/content/american-journal-sociology>).

не само комуницирања знања у социолошкој заједници, него и функцију професионалног профилисања младих научника који израстају под окриљем помених институције, имајући у виду да прве резултате свог научног рада велики број њих управо публикује у овом часопису. Како није спорно да свака катедра/одељење/департман за социологију у Србији унеколико негује одређени профил социолошког образовања, тиме и „производње“ социолошког знања, увид у садржај *Годишњака за социологију*, као првог „гласила“ нишких социолога може послужити као својеврсна грађа за идентификовање и опис профила социолога који израстају на Филозофском факултету у Нишу.

Годишњак за социологију је покренут 2005. године са намером да постане редовна публикација Студијске групе (данас Департмана) за социологију Филозофског факултета у Нишу и да стручној и широј јавности учини доступним резултате најновијих истраживања – посебно оних која се тичу друштва у југоисточној Европи. Основно усмерење часописа јесте допринос даљем развоју и унапређењу научне делатности у области друштвено-хуманистичких наука.

Сви бројеви и свеске часописа су у целости бесплатно доступни на сајту Факултета: <https://izdanja.filfak.ni.ac.rs/casopisi/godisnjak-za-sociologiju>. Према тренутној категоризацији Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије¹⁰ *Годишњак* је „Часопис националног значаја“ (M52).

Табела 1: Категоризација *Годишњака за социологију* од 2006. до 2020. године¹¹

2006	2008-2018	2019	2020
R62	M52	M53	M52

Од 2005. до 2011. године часопис је излазио једном у току године, а од 2012. године објављују се две свеске годишње.

Годишњак за социологију објављује научне радове из области социологије, али и других друштвено-хуманистичких дисциплина: социјалне филозофије, антропологије, етнологије, економије, културологије/студија културе, политикологије, историје, социолингвистике, демографије, социјалне психологије, социјалне педагогије и других. Прихватају се и интер-/мултидисциплинарни радови. Објављују се радови на српском (хрватском, бошњачком), енглеском, немачком, руском и француском језику. Сви радови пролазе процедуру рецензије (двоје анонимних рецензената). Поред тога, часопис објављује стручне радове, приказе и осврте.

При изради овог рада били су нам доступни библиометријски извештаји о *Годишњаку* од 2005. до 2012. године (које је тада за Министарство науке Републике Србије израђивао Центар за евалуацију у образовању и науци), те извештаји од 2016. до 2019. године, које је, на захтев и уз подршку Министарства

¹⁰ <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2020/12/Kategorizacija-naucnih-casopisa-2020.pdf>

¹¹ Подаци преузети са сајта Министарства просвете, науке и технолошког развоја: <http://www.mpn.gov.rs/casopisi/>.

науке, просвете и технолошког развоја, испоручивао Математички институт САНУ¹². Подаци су дати у следећим табелама:

Табела 2: Библиометријски квалитет – Годишњак за социологију¹³

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Удео (%) легитимних радова	100	100	100	100	100	100	100	100
Опремљеност радова	7	10	9.64	9.65	10	9.67	10	9.5
Удео (%) радова иностраних аутора	8.33	23.53	9.09	12.50	0	0	0	0
Удео (%) радова на светским језицима	0	11.76	9.09	6.25	0	11.11	0	0
Просечан број референци у радовима	23.42	26.79	24.14	20.54	19.29	19	27.75	33.6
Удео (%) радова с бар једном референцом	100	100	100	100	100	100	100	100
Удео (%) часописних референци	11.39	10.67	21.89	10.86	15.93	19.3	26.58	20.83
Удео (%) референци на страним језицима	7.12	38.93	44.38	47.19	30.74	35.09	31.98	35.12
Просечна старост референци	18.88	12.89	11.57	18.50	10.46	7.5	10.19	11.8

Табела 3: Подаци из Библиометријских извештаја Математичког института САНУ за Годишњак за социологију

	2016	2017	2018	2019
Опремљеност				
Апстракт	+	+	+	+
Кључне речи	+	+	+	+
Афилијација аутора	+	+	+	+
Е-маил аутора	–	–	–	+
Тип рада	+	+	+	+
DOI	–	–	–	+ ¹⁴
Датум пријема и прихватања	/	–	–	+
Захвалница (пројекат)	/	+	+	+
Упутство ауторима	/	+	+	+
Доступност путем интернета	/	+	+	+
Процент радова на страним језицима				
енглески	17%	9%	8%	40%
Укупан број радова	6	11	12	10
Процент радова страних аутора	/	9%	17%	30%

¹² Више о историјату вршења ових анализа и промени извршиоца видети у: Šipka 2018.

¹³ Подаци за период 2005–2008. су преузети из: Zaharijevski *et al.* 2009: 150. Податке за период 2009–2012. нам је, заједно са подацима о утицајности/цитираности, љубазно уступио Др Перо Шипка, на чему му свесрдно захваљујемо.

¹⁴ У тренутку објављивања Библиометријског извештаја за 2019. годину *Годишњак за социологију* још увек није био у систему унакрсног реферисања (CrossRef). 2020. године, свим радовима из свески за 2019. ретроактивно су додељене посебне бројчане ознаке – идентификатори дигиталног објекта (Digital Object Identifier, DOI).

Процент радова са референцама	83%	91%	92%	100%
Укупан број референци	168	244	251	321
Просечан број референци по раду (искључујући радове без референци)	27	19,5	18	33,5
Тип референци				
Научни часописи	28%	43%	19%	29%
Монографије	43%	34%	43%	43%
Поглавља у монографијама и тематским зборницима	23%	17%	12%	17%
Зборници са конференција	0%	2%	5%	2%
Докторати	0%	0%	0%	0%
Магистарски и мастер радови	0%	0%	0%	0%
Остало	6%	4%	21%	9%
Просечна старост референци (године)	11	11	12	15,5

За разлику од података наведених у претходним табелама, они који се тичу утицајности, односно цитираност радова из *Годишњака* нису охрабрујући:

Табела 4: Утицајност

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
citata	0	0	0	0	1	2	5	3	1	4	4	3	0	2	5
h-citata	0	0	0	0	0	2	4	3	1	4	4	3	0	2	5
ino-citata	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
ino-a-citata	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ino-h-citata	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
ino-i-citata	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Impakt2	0	0	0	0	0.04	0.06	0.12	0	0	0.05	0	0	0	0	0.05
Impakt5	0	0	0	0	0	0.03	0.04	0.02	0.02	0.05	0.08	0.04	0	0	0.04
WoS2											0	0	0	0	0
WoS5											0.02	0	0	0	0

Легенда/опис:

врста	ознака	назив и опис
домаћа цитираност (SCIndeks) *	citata	цитираност у SCIndeksu, тј. укупан број цитата у домаћим часописима добијен назначене године (независно од године издања цитираног рада)
	h-citata	хетероцитираност у SCIndeksu, тј. укупан број цитата добијених назначене године у другим домаћим часописима (независно од године издања цитираног рада)
међународна цитираност (WoS цитатни индекси SCI, SSCI, A&HCI, CPCL-S и CPCL-SSH)	ino-citata	цитираност у WoS цитатним индексима, тј. број цитата добијених у WoS назначене године (независно од године издања цитираног рада)
	ino-a-citata	цитираност у WoS цитатним индексима заснована на ауторским аутоцитатима, тј. број цитата у WoS-у добијених назначене године од домаћих аутора када цитирају сопствени рад (независно од године издања цитираног рада)
	ino-h-citata	цитираност у WoS цитатним индексима заснована на цитатима домаћих аутора, тј. број цитата у WoS-у добијених назначене године од домаћих аутора када цитирају рад који није њихов, односно у чијем ауторском тиму нису учествовали (независно од године издања цитираног рада)
	ino-i-citata	цитираност у WoS цитатним индексима заснована на цитатима иностраних аутора, тј. број цитата у WoC-у добијених назначене године од иностраних аутора (независно од године издања цитираног рада и тога да ли цитирају сопствени рад)

СЕОН импакт фактор	Impakt2	СЕОН Импакт фактор два , тј. укупан број цитата добијених назначене године заједно у SCIndexу и WoS-у за радове објављене у претходне две године, подељен бројем радова објављених у часопису у том истом периоду, при чему се цитати остварени у WoS часописима пре сумације пондеришу по формули: $a\text{-citat} = 2$, $h\text{-citat} = 3$, $i\text{-citat} = 5$ **
	Impakt5	СЕОН Импакт фактор пет , тј. укупан број хетероцитата добијених назначене године заједно у СЦИИндексу и WoS-у за радове објављене у претходних пет година, подељен бројем радова објављених у часопису у том истом периоду, при чему се цитати остварени у WoS часописима пре сумације пондеришу по формули: $a\text{-citat} = 2$, $h\text{-citat} = 3$, $i\text{-citat} = 5$ **
WoS импакт фактор	WoS2	WoS Импакт фактор два , тј. укупан број цитата добијених назначене године у WoS-у за радове објављене у претходне две године, подељен бројем радова објављених у часопису у том истом периоду; вредност WoS IF2 се преузима из JCR, ако постоји; за часописе који нису индексирани у JCR, као и за годишта у којима нису били индексирани, WoS IF2 се утврђује пребројавањем цитата у WoS-у и рачуна по истој формули (CEON WoS IF2).
	WoS5	WoS Импакт фактор пет , тј. укупан број цитата добијених назначене године у WoS-у за радове објављене у претходних пет година, подељен бројем радова објављених у часопису у том истом периоду; вредност WoS ИФ2 се преузима из JCR, ако постоји; за часописе који нису индексирани у JCR, као и за годишта у којима нису били индексирани, WoS ИФ5 се утврђује пребројавањем цитата у WoS-у и рачуна по истој формули (CEON WoS IF5).

Анализа учесталости термина/концепата у насловима, као и у кључним речима радова објављених у *Годишњаку* показују доминацију проблематике везане за питање идентитета (видети *Слике 1 и 2*). Овај налаз не чуди, с обзиром на то да су научни пројекти у које су били укључени чланови Департмана, али и истраживачи „са стране“ који су објављивали радове у часопису, као тему имали управо идентитет: „Традиција, модернизација, и национални **идентитет** у Србији и на Балкану“ (179074), „Одрживост **идентитета** Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије“ (179013).

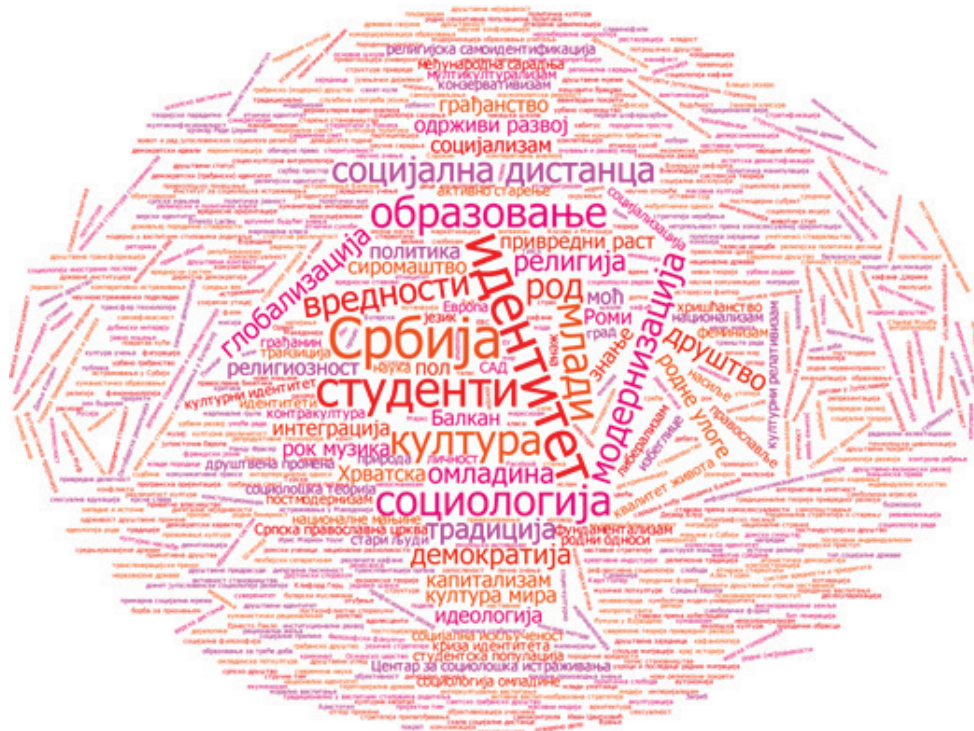
Слика 1: Најучесталији термини у НАСЛОВИМА РАДОВА у *Годишњаку* за социологију

Табела 5: Учесталост термина у НАСЛОВИМА РАДОВА у Годишњаку за социологију

учесталост	термини
15 (1,543%) ¹⁵	ИДЕНТИТЕТ, КУЛТУРА
14 (1,440%)	СРБИЈА
12 (1,235%)	СОЦИОЛОГИЈА
11 (1,132%)	САВРЕМЕНИ
10 (1,029%)	ДРУШТВЕНИ, СОЦИЈАЛНА
9 (0,926%)	МЛАДИ, ОБРАЗОВАЊЕ, РАЗВОЈ
8 (0,823%)	ИСТРАЖИВАЊА, ПОЛИТИКА, ПОРОДИЦА, СТУДЕНТИ
7 (0,720%)	БАЛКАН, КОНТЕКСТ, НАУКА, НИШ, ОДНОС, РАД, СТАВОВИ, ТЕОРИЈА, УЛОГА
6 (0,617%)	ДРУШТВО, ЕВРОПА, ПРАВОСЛАВЉЕ, РЕЛИГИЈА
5 (0,514%)	БУГАРСКА, ЛЕЗБЈЕКЕ, РОД, СРПСКЕ, УНИВЕРЗИТЕТ

Слика 2: Најучесталији термини у КЉУЧНИМ РЕЧИМА РАДОВА у Годишњаку за социологију

¹⁵ У редовима где има више термина проценат указује на учесталост сваког посебног, а не свих наведених заједно.

Табела 6: Учесталост термина у КЉУЧНИМ РЕЧИМА у Годишњаку за социологију

учесталост	термини
10 (1,199%)	идентитет
8 (0,959%)	Србија
7 (0,839%)	студенти
6 (0,719%)	култура, млади, образовање, социологија
5 (0,600%)	вредности, модернизација, род, социјална дистанца
4 (0,480%)	глобализација, демократија, друштво, омладина, религија, традиција
3 (0,360%)	Балкан, грађанство, знање, идеологија, интеграција, капитализам, култура мира, моћ, одрживи развој, пол, политика, привредни раст, религиозност, родне улоге, рок музика, Роми, сиромаштво, социјализам, Хрватска
2 (0,240%)	активно старење, град, грађанин, друштвена промена, Европа, жена, идентитети, избеглице, квалитет живота, конзервативизам, контракултура, криза идентитета, културни идентитет, културни релативизам, либерализам, личност, међународна сарадња, мултикултурализам, насиље, наука, национализам, националне мањине, постмодернизам, православље, природа, религијска самоидентификација, родни односи, САД, социологија омладине, социолошка теорија, социјализација, социјална искљученост, Српска православна црква, стари људи, студентска популација, транзиција, феминизам, фундаментализам, хришћанство, Центар за социолошка истраживања, језик

У оквиру издавачке делатности Центра за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу од оснивања до данас објављено је укупно 109 издања (48 књига, уџбеника и монографија и 61 зборник радова), укључујући:

- а) Серију зборника у оквиру пројекта „Традиција, модернизација, и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција“ (8 зборника радова);
- б) Серија тематских зборника „Балкан у процесу евроинтеграција“, чији је уредник Милорад Божић (8 зборника);
- с) 6 зборника посвећених раду и стваралаштву истакнутих социолога;
- д) 3 зборника у сарадњи са Центром за научноистраживачки рад САНУ¹⁶.

Почетак издавачке делатности Центра датира од почетка осамдесетих. Прво издање представља уџбеник „Теорије и методе социологије културе“ Александра Тодоровића, објављен 1981. године. Недуго након тога појављује се први зборник „Социолог у привреди: зборник радова“ (1985) у саиздаваштву са *Просветом*. До почетка деведесетих година ХХ века објављена је још само једна књига, „Место и улога „Народних новина“ у систему друштвеног информисања региона Ниш: студија“ аутора Живојина Николића. Иако су почеци издавачке делатности осамдесетих година били скромни, из одабраних области објављених дела може се уочити окренутост делатности чланова Института/ Центра актуелним питањима за друштво, локалну и регионалну заједницу и професију социолога. Поред афирмисања релевантних друштвених питања, прва издања доприносе и академском развоју социологије, у теоријском и методолошком смислу. Треба нагласити да је библиографија запослених на Студијској групи за социологију у то доба много богатија него ли што би се могло закључити на основу публикација на којима се као издавач потписује Филозоф-

ски факултет. Наиме, тих година као и наредних десетлећа било је много више публикација чији су аутори поједини професори – запослени на поменутој студијској групи – објављених од стране угледних београдских, новосадских и нишких издавачких кућа: *Научна књига, Народно дело, Просвета, Градина, Институт за политичке студије, Културни центар, Центар за политичке студије*, итд. Између осталог, публиковано је више уџбеника које нису користили само студенти Филозофског факултета у Нишу, него и више генерација студената на различитим факултетима широм Србије, па и Југославије.

Током деведесетих, под окриљем Института/Центра објављене су 4 књиге и 2 зборника:

1. Зајечарановић, Г. (1992). *Савремена филозофија. Део 1*, Ниш: Филозофски факултет.
2. Голубовић, П., Вукадиновић, С. (1994). *Статистика: за студенте нематематичких факултета*, Ниш: Филозофски факултет.
3. Жунић, Д. (1995). *Социологија уметности*, Ниш: Филозофски факултет.
4. Голубовић, П., Тодоровић, Н. (1997). *Демографски развитак Лужнице: монографија*, Ниш: Филозофски факултет.
5. Митровић, Љ. и др. (прир.) (1998). *Стратегије развоја и процеси регионалне културне сарадње на Балкану: зборник радова*, Ниш: Филозофски факултет, Институт за социолошка истраживања.
6. Митровић, Љ., Захаријевски, Д., Стојковић, М. (1999). *Нови светски поредак и Балкан*, Ниш: Филозофски факултет, Институт за социолошка истраживања.

Може се приметити да је, поред повећања броја издања у овој деценији проширен и обухват поља истраживања и проучавања у оквиру делатности Центра, како у тематском тако и у географском смислу. Тако су зборници радова у овом периоду усмерени на истраживања друштвених процеса и промена на Балкану, при чему, нису запостављена проучавања актуелних локалних и регионалних проблема попут наведене монографске студије о демографском развоју Лужнице. Када је реч о издањима књига учача се посвећеност продубљивању логичких и епистемолошких темеља друштвених наука, кроз продукцију уџбеника из области филозофије и методологије. Као и током осамдесетих, евидентни су и доприноси у конституисању и развоју посебних социолошких дисциплина везаних за област културе.

Након двехиљадите године, издавачка делатност доживљава интензиван раст и развој, те су до 2010. године објављене 22 књиге и 28 зборника (као и 4 тематска зборника из серије „Балкан у процесу евроинтеграција“, која се наставља до 2017. године). Најплоднија је 2008. година током које је објављено 8 књига. У делима чланова Центра током ове деценије преплиће се окренутост ка истраживању српске и балканске традиције са истраживањима проблема модерности на Балкану. Током ове деценије преовладавају теме из неколико кључних социолошких области и дисциплина/проблемских поља: историје со-

цијалних теорија, политике, образовања и културе, укључујући и етно-социолошке и етнографске теме.

У области историје социјалних теорија и филозофије историје запажено је стваралаштво Љ. Милосављевића, које укључује 4 издања из ових области у датом периоду: „Средњовековна мисао о друштву“ (2002), „Античка мисао о друштву“ (2008), „Под/стицање слободе: нововековна мисао о друштву“ (2008), као и студију о значајним српским историјским личностима „Путовође и смерови“ (2009). У овом периоду објављени су уџбеници и монографије које пружају увид у теоријске основе одређених посебних социолошких дисциплина, као и студије релевантних друштвених проблема из ових области, на српском и балканском простору: а) социологија политике: Бутиган, В. „Политичка култура на Балкану“ (2000); Стевановић, Б. „Демократски принципи и политичко-културне вредности“ (2008) и „Политичка култура и културни идентитети у Србији и на Балкану“ (2008); б) социологија образовања: Керковић, А., Ћирић, Ј. „Виша педагошка школа у Нишу“ (2002); Ивковић, М. „Социологија образовања 1“ (2003); Јовановић, Н. „Школа у српском друштву XIX века“ (2007); ц) социологија религије: Тодоровић, Д. „Друштвена удаљеност од Рома (Етничко-религијски оквир)“ (2007); Гавриловић, Д. „Морал и религија у савременом друштву“ (2008); д) историјска социологија: Митровић, Љ., Тодоровић, Д. (2003) *Социологија и историја (хрестоматија из историјске социологије)*. Значајан је допринос Н. Божиловића у области социологије културе, кроз дела која обухватају како питање утицаја традиције на идентитет на Балкану, тако и студије модерних друштвених појава у области уметности, филма и комуникације: „Одисеја филма: од мита и уметности до кича“ (2000), „Култура и идентитети на Балкану“ (2007), „Уметност, креација, комуникација“ (2008). Разноврсности области и приступа доприносе студије у којима се може препознати етно-социолошки аспект: Стјепановић-Захаријевски, Д. (2004) „Обичајност и породица: етно-социолошке теме“; Ћорђевић, Д. Б., Тодоровић, Д. (2009) „Устала Јемка (Текије, тарикати и шејхови нишких Рома)“. Присутне су и опсежне студије структурних промена и друштвених проблема на Балкану: Митровић, Љ. „Балкан у вртлогу транзиције“ (2006), „Савремене структурне промене и култура мира“ (2007) и „Геокултура развоја Балкана“ (2008); Голубовић, П., Марковић Крстић, С. „Демографске структуре неких балканских земаља“ (2008).

Избор проблемских области у кључу односа традиционалног и модерног, пре свега на Балкану, свакако је обележен истраживачким подухватима у оквиру пројеката реализованих током ове деценије. Издавачка делатност обogaћена је са 11 зборника¹⁷ који садрже резултате пројекта „Културни и етнички односи на Балкану у процесу регионалне и европске интеграције“ (2002–2005), 12 зборника¹⁸ са резултатима пројекта „Култура мира, идентитети и међуетнички односи у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграција“ (2006–2010). Поред

¹⁸ Два последња зборника из ове серије објављена су 2010. године, те нису урачуната у укупан број објављених зборника у датој деценији.

тога, 2000. године објављена је и серија од три зборника радова „Стратегије развоја и процеси регионалне сарадње на Балкану“ (прир. Митровић Љ., Захаријевски, Д., Бутиган, В.) који садрже радове саопштене на истоименом научном скупу из 1998. године, а као резултат пројекта „Стратегије деловања синдиката у Централној и Источној Европи и Србији у процесу транзиције (компаративно истраживање)“ 2003. године је објављен зборник „Синдикати Србије у транзицији: зборник радова“ (прир. Стојковић, М.). Даље, поред наведених серија зборника у оквиру реализованих пројеката, објављено је још три зборника: „Културни и етнички односи на Балкану – могућности регионалне и европске интеграције“ (прир. Митровић, Љ., Ђорђевић, Д. Б., Тодоровић, Д.) 2006. године, „Језик, књижевност, политика: зборник радова“ (прир. Милосављевић, Љ.) 2007. и „Изазови и дometri савремене социологије друштвеног развоја“ (прир. Митровић, Љ., Стојић, Г.) 2008. године и започета је серија тематских зборника „Балкан у процесу евроинтеграција“ (прир. Божић, М.), која обухвата укупно 8 зборника, објављених у периоду од 2005. до 2017. године.

У периоду након 2010. године до данас објављено је 20 књига, 3 зборника (као и 4 тематска зборника из горепоменуте серије) и три серије зборника: а) серија зборника у оквиру пројекта „Традиција, модернизација, и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција“ (2011–2019) (8 зборника); б) зборници посвећени угледним социолозима и професорима (6 зборника) и ц) серија зборника у саиздаваштву са Центром за научно-истраживачки рад САНУ (3 зборника).

Пројекат који је трајао готово целу деценију утицао је на избор тема објављених издања, како у погледу настанка библиографија и прегледних дела о пројектним активностима (Тодоровић, Д. „Библиографија радова (2006–2010) истраживача ангажованих на пројекту 149014Д `Култура мира, идентитети и међуетнички односи у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције`“, 2010; Продовић Милојковић, Б. „Пројекат 179074 „Традиција, модернизација, и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција“: (извештај о раду 2011–2016)“, 2016), тако и у погледу шире заступљености тема културе мира, евроинтеграције и процеса транзиције (Митровић, Љ. „У вртлогу транзиције: Србија у контексту глобалних и регионалних процеса“, 2012 и „У раљама транзиције: између суноврата и алтернативе: пледоаје за транзиције и алтернативно друштво“, 2017; Милосављевић, Љ. „Виђења и слутње: огледи о традицији, транзицији и трагедији“, 2014; Наумовић, М. „Геополитика и култура мира: Прилог проучавању теорија о глобалном конфликту“, 2015). Као и у претходним периодима, заступљена су дела из области социологије културе (Божиловић, Н. „Сва лица културе: Студије и огледи из антропосоциологије“, 2010, „Културно клатно: Огледи о традицији и модернизацији културе српског друштва“, 2014. и „Огледи о популарном“, 2016; Петковић, Ј. „Савремено друштво и културне промене“, 2020) и социологије образовања (Јовановић Н. „Методика наставе друштвено-хуманистичких предмета“, 2013; Марковић Крстић, С., Милошевић Радуловић, Л. „Хуманистичка димензија образовања младих у контексту савремених друштвених промена“, 2016). При томе, опште

епистемолошке основе друштвених наука не остају запостављене, већ им је посвећена посебна пажња у расправама о филозофским проблемима Д. Бјелице, „Проблеми идентификовања и негирања граница сазнања“ и „Ништа и нешто: проблеми идентификовања проблема“, из 2013. године. Поред тога, настављена је издавачка делатност у областима које су развијане кроз дела чланова Центра и претходних година: социологија религије и морала (Гавриловић, Д. *Доба употребе: религија и морал у савременој Србији*, 2013), социологија села (Наумовић, М., Петковић, Ј. *Село древних култура: Прилог проучавању друштвене историје села*, 2014), статистика (Ђорић, Г., Поповић, Н. *Увод у анализу података у контексту социолошке теорије*, 2014) и етно-социолошке студије српског друштва (Милосављевић, Љ. *Куда и како*, 2012). У овом периоду, објављена је и прва монографија у издаваштву Центра која се бави социологијом рода (Стјепановић-Захаријевски, Д. *Род, идентитет и развој*, 2010), као и први уџбеник социологије за нематичне департмане (Вуковић, М., Тодоровић, Д. *Основи социологије*, 2020).

Зборници објављени у оквиру пројекта „Традиција, модернизација, и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција“ укључују 5 главних издања која обухватају радове изложене на годишњим скуповима и подељени су према тематским целинама на које се фокусирају: а) стратегије развоја земаља у транзицији, б) однос традиционалног и модерног у култури српског и балканских народа, ц) модернизација, културни идентитети и приказивање разноликости, д) дијалог култура и партнерство цивилизација на Балкану, е) образовање и балканска друштва на путу културе мира и евроинтеграција. Последњи зборник у серији обухвата осврт на остварене резултате пројекта у различитим областима („Биланс транзиције у Србији и на Балкану“, прир. Митровић Љ., Стојић Г., Станојевић Н., 2020). Поред главних зборника, издата су још два зборника у оквиру пројекта: „Традиција, модернизација и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција: зборник радова“ (прир. Митровић, Љ., Стојић, Г.) 2012. године и „Културне оријентације студената и култура мира на Балкану“ (прир. Стјепановић Захаријевски, Д., Ђорић, Г., Стојић, Г.) 2014 године. Поред значајног броја зборника објављених у оквиру наведеног пројекта, након 2010. године објављена су три зборника, која указују на отвореност Центра за истраживање актуелних проблема савременог друштва, те су обухваћене теме промена изазваних новим технологијама, нови правци развоја методологије у социологији и изазови са којима се сусрећу социолози у савремено доба:

1. Тодоровић, Д., Петровић Д., Прља, Д. (прир.) (2014) Интернет и друштво/*Internet and Society*. Београд и Ниш: Српско социолошко друштво, Филозофски факултет у Нишу и Институт за упоредно право.
2. Ђорђевић, Д. Б., Ј. Петровић, (прир.) (2014). *Проучавање друштвених појава. Методолошка разматрања*, Ниш: Филозофски факултет, Машински факултет; Нови Сад: Прометеј.
3. Petrović, J., Miltojević, V., Trotsuk, I. (ed) (2019). *Sociology in XXI*

century: challenges and perspectives. Belgrade: Serbian Sociological Association; Niš: Faculty of Philosophy.

Посебна серија зборника посвећених значајним личностима објављена је у периоду од 2011. до 2018. године:

1. Стјепановић Захаријевски, Д. (прир.) (2011) *Социологија насеља траговима Јована Тирића: зборник радова: споменица*, Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-234-7.
2. Митровић, Љ., Гавриловић, Д. (прир.) (2012) *Личност и стваралаштво Веселина Илића : споменица : зборник радова*, Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-271-2.
3. Захаријевски, Д., Стојић, Г. (прир.) (2016) *Прометејска социологија у стваралаштву Љубише Митровића: споменица: зборник радова*, Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-362-7.
4. Стојић, Г. (прир.) (2016) *Историја идеја и промишљање савременог света : зборник радова посвећен Љубинку Милосављевићу*, Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-433-4.
5. Захаријевски, Д., Стојић, Г. (прир.) (2017) *Проф. др Данило Ж. Марковић и савремена српска социологија: споменица : зборник радова*, Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-438-9.
6. Митровић, Љ. (прир.) (2018) *Живот у служби науке: зборник радова : зборник радова посвећен Милораду Божићу*, Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-491-4.

Реч је о зборницима који представљају својеврсни омаж научним идејама и социолошкој продукцији професора запослених на Департману за социологију или оних научника који су на пресудан начин утицали на покретање и развој научно-истраживачке делатности Факултета. Простор нам не допушта да таксативно наводимо појединачне заслуге, које су утицале на то да поједини професори добију своје зборнике – споменице, али ћемо поменути део њихових активности/идеја које су заправо уткане у темеље научно-истраживачког рада Факултета попут: идеје о оснивању Филозофског факултета, идеје о покретању и институционализацији истраживачке делатности, формирање нових научних дисциплина у пољу социолошке експертизе или ширег поља друштвено-хуманистичких наука, успешно руковођење научно истраживачким пројектима и другим научним активностима Факултета, успостављање и развијање интензивне међународне научне сарадње, богат истраживачки рад и научна продукција, успешно руковођење Факултетом и Департманом за социологију итд.

Уместо закључка

Десетак година након оснивања Департмана за социологију Филозофског факултета у Нишу јавила се свест о потреби да се научни рад и продукција

сарадника и наставника институционализује кроз оснивање и формалноправно утемељење самосталне издавачке делатности Факултета и Департмана. Испрва скромне активности на публикувању резултата научно-истраживачког рада, постепено прерастају у респектабилну делатност која се одвија паралелно са наставним радом установе. Приказ постигнутих резултата јасно илуструје да се интензивна научно истраживачка активност запослених на Департману, и то најпре кроз њихов ангажман на научно истраживачким пројектима, кроз научну и професионалну сарадњу са широм социолошком заједницом, као и са стручњацима из сродних научних дисциплина, најдиректније одражава у публикувању већег броја књига, зборника, истраживачких студија и сл., са релевантном и актуелном социолошком проблематиком. Значајан део од преко стотинак објављених публикација тематизује проблеме идентитета, културне, политичке и економске сарадње на Балкану, питања трансформације српског друштва и актуелних процеса друштвеног развоја у Србији и региону. Тиме је не само демонстрирана повезаност публикација са текућим истраживачким радом запослених, него и својеврсно професионално профилисање социолога запослених на Департману. То посебно може да се види кроз анализу тематске усмерености радова објављених у часопису *Годишњак за социологију*. Анализа наслова и кључних речи у прилозима објављених у овом часопису показала је занимање аутора превасходно за проблеме обликовања и изражавања идентитета, различита питања културне позадине друштвених односа и друштвеног развоја. Библиометријски индикатори за часопис потврђују су да је реч о публикацији која одржава свој квалитет годинама, са тенденцијом да и према праћеним параметрима завреди пажњу шире социолошке заједнице и научника из сродних друштвено-хуманистичких дисциплина.

Литература

- Bogdanović, M. (1989). Trideset godina časopisa Sociologija – sećanja dosadašnjih glavnih urednika, *Sociologija*, 42(2), 215–217.
- Golubović, Z. (1989). Trideset godina časopisa Sociologija – sećanja dosadašnjih glavnih urednika, *Sociologija*, 42(2), 207–209.
- Plić, V., Manić, Ž. (2009). Sociološka udruženja. U *Sociologija u Srbiji 1959-2009. Institucionalni razvoj*, priredila Marija Bogdanović, 223–256. Beograd: Filozofski fakultet u Beogradu i Službeni glasnik.
- Marinković, Dušan (ur.) (2008). *Emil Dirken 1858–2008*. Novi Sad. Mediterran Publishing.
- Митровић, Љ. (2018). О научноистраживачкој и социокултурној мисији Института / Центра за социолошка истраживања: Маргиналије поводом јубилеја – 35 година Центра (1982–2017). *Годишњак за социологију* XV(20), 9–16.
- Moebius, S. (2021) *Sociology in Germany: A History*. Cham: Palgrave Macmillan
- Petrović, J. (2009). Katedra za sociologiju Filozofskog fakulteta u Kosovskoj Mitrovici, u *Sociologija u Srbiji 1959-2009. Institucionalni razvoj*, priredila Marija Bogdanović,

175–85. Beograd: Filozofski fakultet u Beogradu i Službeni glasnik.

Петровић, Ј. (2012). Методолошки проблеми у социолошкој периодици. *Социолошки преглед*, XLVI (3–4) (Посебно издање): 954–995.

Zaharijevski, D., Gavrilović, D., Đorić, G., Stojić, G. (2009). Departman za sociologiju Filozofskog fakulteta u Nišu: nastava, istraživačka i izdavačka delatnost (1971–2009), u *Sociologija u Srbiji 1959–2009. Institucionalni razvoj*, priredila Marija Bogdanović, 135–158. Beograd: Filozofski fakultet u Beogradu i Službeni glasnik.

Зајечарановић, Г. (1996). Филозофски факултет у Нишу 1971–1996. Ниш: Издавачка јединица Универзитета у Нишу.

Стјепановић Захаријевски, Д. (2018). Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу као центар промоције науке. *Годишњак за социологију* XV(20): 17–33.

Šipka P. (2018). *Nepotpuna, netačna i nestručna, ali zauzvrat skupa: Bibliometrijska analiza MI SANU 2016.*, CEON/CEES Occasional Paper Series, No. 2018-03-1. Preuzeto sa: <https://www.ceon.rs/images/ops/18031.pdf>, DOI 10.5937/cees-ops-2018-03-1

Nenad Stanojević

Nina Pavlović

Miloš Jovanović

Jasmina Petrović

HALF-CENTURY RETROSPECTIVE: PUBLISHING ACTIVITY OF THE DEPARTMENT OF SOCIOLOGY AND THE CENTER FOR SOCIOLOGICAL RESEARCH OF THE FACULTY OF PHILOSOPHY IN NIŠ

Abstract: The paper summarizes the publishing activities of the Department of Sociology at the Faculty of Philosophy in Niš. First, the institutionalization of the publishing activity of the Faculty is summarized in a chronological perspective. This is followed by the presentation of the publications production of the employees of the Department of Sociology from its establishment until the present day. As the most important periodical publication of the Department of Sociology, the journal *Sociological Annual* is presented through a bibliometric perspective and analysis of trends in the thematic orientations of the articles.

Key Words: Faculty of Philosophy, Department of Sociology, Center for Sociological Research, publishing activity, Sociological Annual, publications

ПРИЛОГ: Издавачка делатност Центра за социолошка истраживања
Филозофског факултета у Нишу

Књиге/уџбеници/монографије

- Todorović, A. (1981). *Teorije i metode sociologije kulture*. Niš: Filozofski fakultet.
- Nikolić, Ž. (1987). *Mesto i uloga "Narodnih novina" u sistemu društvenog informisanja regiona Niš: studija*. Niš: Filozofski fakultet.
- Zaječaranović, G. (1992). *Savremena filozofija. Deo 1*, Niš: Filozofski fakultet.
- Golubović, P., Vukadinović, S. (1994). *Statistika: za studente nematematičkih fakulteta*. Niš: Filozofski fakultet.
- Žunić, D. (1995). *Sociologija umetnosti*. Niš: Filozofski fakultet.
- Голубовић, П., Тодоровић, Н. (1997). *Демографски развитак Лужнице: монографија*. Ниш: Филозофски факултет.
- Бутиган, В. (2000). *Политичка култура на Балкану*. Ниш: Универзитет, Филозофски факултет.
- Божиловић, Н. (2000). *Одисеја филма: од мита и уметности до кича*. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет.
- Милосављевић, Љ. (2002). *Средњовековна мисао о друштву*. Ниш: Филозофски факултет.
- Керковић, А., Ћирић, Ј. (2002). *Виша педагошка школа у Нишу*. Ниш: Филозофски факултет.
- Ivković, M. (2003). *Sociologija obrazovanja. 1*. Niš i Knjaževac: Filozofski fakultet i Nota.
- Mitrović, Lj., Todorović, D. (2003). *Sociologija i istorija*. Niš: Filozofski fakultet, Prosveta.
- Стјепановић-Захаријевић, Д. (2004). *Обичајност и породица: етно-социолошке теме*. Ниш: Филозофски факултет.
- Митровић, Љ. (2006). *Балкан у вртлогу транзиције/The Balkans in the Maelstrom of Transition*. Ниш: Институт за социологију Филозофског факултета. ISBN 86-7379-105-7
- Mitrović, Lj. (2007). *Savremene strukturne promene i kultura mira*. Niš: Centar za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta. ISBN 978-86-7379-129-6
- Божиловић, Н. (2007). *Култура и идентитети на Балкану*. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет.
- Јовановић, Н. (2007). *Школа у српском друштву XIX века*. Ниш: Филозофски факултет.
- Тодоровић, Д. (2007). *Друштвена удаљеност од Рома (Етничко-религијски оквир)*. Ниш и Нови Сад: Филозофски факултет у Нишу и Stylos. ISBN 978-86-7379-123-4
- Golubović, P., Marković Krstić, S. (2008). *Demografske strukture nekih balkanskih*

zemalja. Niš: Filozofski fakultet.

- Божиловић, Н. (2008). *Уметност, креација, комуникација*. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет.
- Gavrilović, D. (2008). *Moral i religija u savremenom društvu*. Niš: Filozofski fakultet. ISBN 978 – 86 – 7379 – 156 – 2
- Стевановић, Б. (2008). Демократски принципи и политичко-културне вредности. Ниш: Филозофски факултет, Свен. ISBN978-86-7379-150-0
- Стевановић, Б. (2008). Политичка култура и културни идентитети у Србији и на Балкану. Ниш: Филозофски факултет, Свен. ISBN 978-86-7379-148-7
- Милосављевић, Љ. (2008). *Под/стицање слободе: нововековна мисао о друштву*. Ниш: Филозофски факултет.
- Милосављевић, Љ. (2008). *Античка мисао о друштву*. Ниш: Филозофски факултет.
- Милосављевић, Љ. (2009). *Путовође и смерови*. Ниш: Филозофски факултет.
- Ђорђевић, Д. Б., Тодоровић, Д. (2009). Устала Јемка (Текије, тарикати и шејхови нишких Рома. Ниш: Филозофски факултет у Нишу. ISBN 978-86-7379-177-7
- Тодоровић, Д. (2010). *Библиографија радова (2006-2010) истраживача ангажованих на пројекту 149014Д Култура мира, идентитети и међуетнички односи у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције*. Ниш: Филозофски факултет.
- Stjepanović-Zaharijevski, D. (2010). *Rod, identitet i razvoj*. Niš: Filozofski fakultet.
- Божиловић, Н. (2010). *Сва лица културе: Студије и огледи из антропосоциологије*. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет.
- Mitrović, Lj. (2011). *Geokultura razvoja Balkana i savremena sociologija*. Novi Sad i Niš: Prometej i Filozofski fakultet, Centar za sociološka istraživanja.
- Милосављевић, Љ. (2012). *Куда и како*. Ниш: Филозофски факултет.
- Митровић, Љ. (2012). *У вртлогу транзиције (Србија у контексту глобалних и регионалних процеса)*. Ниш: Филозофски факултет.
- Bjelica, D. (2013). *Problemi identifikovanja i negiranja granica saznanja*. Niš: Filozofski fakultet Univerziteta.
- Bjelica, D. (2013). *Ništa i nešto: problemi identifikovanja problema*. Niš: Filozofski fakultet.
- Gavrilović, D. (2013). *Doba upotrebe: religija i moral u savremenoj Srbiji*. Niš: Filozofski fakultet. ISBN 978-86-7379-287-3
- Јовановић Наталија (2013). *Методика наставе друштвено-хуманистичких предмета*. Ниш: Филозофски факултет.
- Милосављевић, Љ. (2014). *Виђења и слутње*. Ниш: Филозофски факултет.
- Ђогић, Г., Роровић, Н. (2014). *Uvod u analizu podataka u kontekstu sociološke teorije*. Ниш: Филозофски факултет.
- Божиловић, Н. (2014). *Културно клатно: Огледи о традицији и модернизацији културе српског друштва*. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет.
- Наумовић, М., Петковић, Ј. (2014). *Село древних култура: Прилог проучавању друштвене историје села*. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет.
- Наумовић, М. (2015). *Геополитика и култура мира: Прилог проучавању теорија о*

- глобалном конфликту. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет.
- Божиловић, Н. (2016). *Огледи о популарном*. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет.
- Марковић Крстић, С., Милошевић Радуловић, Л. (2016). Хуманистичка димензија образовања младих у контексту савремених друштвених промена. Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу. ISBN 978-86-7379-400-6.
- Продовић Милојковић, Б. (2016). *Пројекат 179074 “Традиција, модернизација, и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција”*: (извештај о раду 2011–2016). Ниш: Удружење књижевника “Бранко Миљковић”; Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања. ISBN - 978-86-6479-000-0.
- Митровић, Љ. (2017). *У раљама транзиције: између суноврата и алтернативе* : (пледоаје за транзиције и алтернативно друштво). Ниш и Нови Сад: Филозофски факултет и Прометеј.
- Vuković, M., Todorović, D. (2020). *Osnovi sociologije*. Niš: Univerzitet u Nišu – Filozofski fakultet. ISBN 978-86-7379-513-3.
- Петковић, Ј. (2020). *Савремено друштво и културне промене*. Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет.

Зборници радова

- Sociolog u privredi: zbornik radova* (1985). Niš: Filozofski fakultet; Prosveta.
- Mitrović, Lj. i dr. (prir.) (1998). *Strategije razvoja i procesi regionalne kulturne saradnje na Balkanu: zbornik radova*. Niš: Filozofski fakultet, Institut za sociološka istraživanja.
- Mitrović, Lj., Zaharijevski, D., Stojković, M. (1999). *Novi svetski poredak i Balkan = New world order and the Balkans*. Niš: Filozofski fakultet, Institut za sociološka istraživanja.
- Митровић Љ., Захаријевски, Д., Бутиган, В. (2000). *Стратегије развоја и процеси регионалне сарадње на Балкану (The Strategies of the Development and the Processes of the Regional Cooperation in the Balkans), књига 1: Историјско-политиколошки односи на Балкану*. Ниш: Филозофски факултет, Институт за социолошка истраживања.
- Митровић Љ., Захаријевски, Д., Бутиган, В. (2000). *Стратегије развоја и процеси регионалне сарадње на Балкану (The Strategies of the Development and the Processes of the Regional Cooperation in the Balkans), књига 2: Социо-културни односи на Балкану*. Ниш: Филозофски факултет, Институт за социолошка истраживања.
- Митровић Љ., Захаријевски, Д., Бутиган, В. (2000). *Стратегије развоја и процеси регионалне сарадње на Балкану (The Strategies of the Development and the Processes of the Regional Cooperation in the Balkans), књига 3: Економски развој и економска сарадња на Балкану*. Ниш: Филозофски факултет, Институт за социолошка истраживања.
- Stojković, M. (prir.) (2003). *Sindikati Srbije u tranziciji: zbornik radova*. Niš: Filozofski

- fakultet, Institut za sociologiju; Sven.
- Mitrović, Lj., Đorđević, D. B., Todorović, D. (prir.) (2006). *Kulturni i etnički odnosi na Balkanu – mogućnosti regionalne i evropske integracije*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu. ISBN 86-7379-107-3.
- Milosavljević, Lj. (prir.) (2007). *Jezik, književnost, politika: zbornik radova*. Niš: Filozofski fakultet.
- Митровић, Љ., Стојић, Г. (прир.) (2008). *Изазови и донети савремене социологије друштвеног развоја*. Ниш: Департман за социологију и Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу. ISBN 978-86-7379-154-8.
- Тодоровић, Д., Петровић Д., Прља, Д. (прир.) (2014). *Интернет и друштво/Internet and Society*. Београд и Ниш: Српско социолошко друштво, Филозофски факултет у Нишу и Институт за упоредно право.
- Ђорђевић, Д. Б., Ј. Петровић, (прир.) (2014). *Проучавање друштвених појава. Методолошка разматрања*. Ниш и Нови Сад: Филозофски факултет, Машински факултет и Прометеј.
- Petrović, J., Milojević, V., Trotsuk, I. (ed) (2019). *Sociology in XXI century: challenges and perspectives*, J. Petrović, V. Milojević, I. Trotsuk (ed), 149-167. Belgrade: Serbian Sociological Association; Niš: Faculty of Philosophy. ISBN 978-86-7379-507-2 (FF) ISBN 978-86-81319-14-7 (SSD)

Серија зборника у оквиру пројекта „Културни и етнички односи на Балкану у процесу регионалне и европске интеграције“ (2002–2005)

- Mitrović, Lj., Đorđević, D. B., Todorović, D. (prir.) (2002). *Globalizacija, akulturacija i identiteti na Balkanu*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu i Punta. ISBN 86-83119-47-5
- Todorović D. (prir.) (2003). *Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu i Sven. ISBN 86-7178-067-8
- Mitrović, Lj., Đorđević, D. B., Todorović, D. (prir.) (2004). *Kvalitet međuetničkih odnosa, svest o regionalnom identitetu i mogućnosti saradnje i integracije na Balkanu (Preliminarni rezultati empirijskog istraživanja u jugoistočnoj Srbiji)*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu i Sven. ISBN 86-7746-006-3 M66
- Mitrović, Lj., Đorđević, D. B., Todorović, D., Kostić, S., Spasić, S. (prir.) (2004). *Regionalni razvoj i integracija Balkana u strukturu EU – balkanska raskršća i alternative*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu i Sven. ISBN 86-7746-014-4
- Mitrović, Lj., Todorović, D., Kostić, S., Spasić, S. (prir.) (2004). *Uloga univerziteta u procesima saradnje i integracije privrede i društva na području evrobalkana (Niš-Skoplje-Sofija)*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu i Sven. ISBN 86-7746-023-3
- Mitrović, Lj., Đorđević, D. B., Todorović, D. (prir.) (2004). *Modeli kulturne politike u*

- uslovima multikulturnih društava na Balkanu i evrointegracionih procesa*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu i Sven. ISBN 86-7746-027-6
- Mitrović, Lj., Đorđević, D. B., Todorović, D. (prir.) (2004). *Društvene promene, kulturni i etnički odnosi i evrointegracijski procesi na Balkanu*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu i Sven. ISBN 86-7746-030-6
- Mitrović, Lj., Đorđević, D. B., Todorović, D. (prir.) (2004). *Civilno društvo i multikulturalizam na Balkanu*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu i Sven. ISBN 86-7746-031-2
- Mitrović, Lj., Đorđević, D. B., Todorović, D. (prir.) (2005). *Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu i Sven. ISBN 86-7746-071-3
- Митровић, Љ. (2005). *Савремени Балкан у контексту геокултуре развоја, културе мира и евроинтеграцијских процеса (Contemporary Balkans within the Context of the Geoculture of Development, the Culture of Peace and Eurointegration Processes)*. Ниш: Филозофски факултет, Институт за социолошка истраживања.
- Mitrović, Lj., Kristović, M., Gavrilović, D. (prir.) (2006). *Za studije balkanskih kultura*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu. ISBN 86-7746-079-9

Серија зборника у оквиру пројекта „Култура мира, идентитети и међуетнички односи у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграција“ (2006–2010).

- Митровић, Љ., Ђорђевић, Д. Б., Тодоровић, Д. (прир.) (2006). *Геокултура развоја и култура мира на Балкану (Етничка и религијска позадина)*. Ниш: Институт за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу. ISBN 86-7379-101-4 .
- Mitrović, Lj., Đorđević, D. B., Todorović, D. (prir.) (2006). *Kultura mira i geokultura razvoja Balkana*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu. ISBN 86-7379-099-9
- Mitrović, Lj., Milojević, V., Stevanović, B. (prir.) (2006). *Kultura mira – pojam i funkcije*. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu. ISBN 86-7379-108-1.
- Jovanović, N., Mitrović, Lj. (prir.) (2007). *Omladina Balkana između nasilja i kulture mira*. Niš: Departman za pedagogiju i Centar za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu. ISBN 978-86-7379-135-7.
- Mitrović, Lj., Zaharijevski, D., Gavrilović, D. (prir.) (2007). *Identiteti i kultura mira u procesima globalizacije i regionalizacije Balkana*. Niš: Centar za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu. ISBN 978-86-7379-141-8.
- Milošević, B., Jovanović, Đ., Todorović, D. (prir.) (2007). *Geokultura razvoja i kultura mira na Balkanu (Osvrti i rasprave)*. Niš: Centar za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu. ISBN 978-86-7379-136-4.
- Mitrović, Lj., Zaharijevski, D. Gavrilović, D. (prir.) (2007). *Metodološki instrument za*

истраžивање културе мира, идентитета и међуетничких односа. Ниш: Центар за социолошка истраžивања Филозофског факултета Универзитета у Нишу. ISBN 978-86-7379-1401.

Ђорђевић, Д. В., Тодоровић, Д. (прир.) (2008). *Квалитет међуетничких односа и култура мира на Балкану*. Ниш: Центар за социолошка истраžивања Филозофског факултета Универзитета у Нишу. ISBN 978-86-7379-165-4.

Митровић, Лј., Захаријевски, Д. Гавриловић, Д. (прир.) (2009). *Међуетнички односи, идентитети и култура мира на Балкану*. Ниш: Центар за социолошка истраžивања Филозофског факултета Универзитета у Нишу. ISBN 978-86-7379-185-2

Милосављевић, Лј., Јовановић, Н., Стјепановић-Захаријевски, Д. (2009). *Противречности социјализације младих и улога образовања и афирмацији вредности културе мира*. Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-179-1

Стевановић, Б., Костић, А., Митровић, Ј. (прир.) (2010). *Медији и култура мира на Балкану*. Ниш: Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу. ISBN 978-86-7379-194-4

Ђорђевић, Д. В., Тодоровић, Д., Живковић, Ј. (прир.) (2010). *Квалитет међуетничких односа и култура мира на Балкану (Осврти и расправе)*. Ниш: Центар за социолошка истраžивања Филозофског факултета Универзитета у Нишу. ISBN 978-86-7379-186-9

У оквиру пројекта *Традиција, модернизација, и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција* објављено је 8 зборника радова

Божић, М., Митровић, Ј., Стојић, Г. (прир.) (2011). *Традиција, модернизација, идентитети 1: Место традиције и модернизације у различитим концепцијама и стратегијама развоја земаља у транзицији (Tradition, Modernization, Identities 1: Place of Tradition and Modernization in Different Concepts and Development Strategies of Countries in Transition)*. Ниш: Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања. ISBN - 978-86-7379-214-9.

Милосављевић, Ј., Стевановић, Б., Стојић, Г. (прир.) (2012). *Традиција, модернизација, идентитети 2: Традиционално и модерно у култури српског и балканских народа (Tradition, Modernization, Identities 2: The Traditional and the Modern in the Culture of Serbian and the Balkan Nations)*. Ниш: Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања. ISBN - 978-86-7379-244-6.

Божиловић, Н., Петковић, Ј. (прир.) (2012). *Традиција, модернизација и идентитети 3: Модернизација, културни идентитети и приказивање разноликости*. Ниш: Филозофски факултет; Scero print. ISBN 978-86-7379-270-5

Митровић, Ј., Стојић, Г. (2012). *Традиција, модернизација и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција: зборник радова*. Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-273-6

Митровић, Ј., Гавриловић, Д., Крстовић, М. (прир.) (2013). *Традиција, модернизација и идентитети 4: Дијалог култура и партнерство цивилизација на Балкану*. Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-308-5

Стјепановић Захаријевски, Д., Ђорић, Г., Стојић, Г. (прир.) (2014). *Културне оријен-*

тације студената и култура мира на Балкану (Cultural Orientations of the Students and the Culture of the Peace in the Balkans). Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-359-7

Јовановић, Н., Марковић Крстић, С., Милошевић Радуловић, Ј. (прир.) (2014). *Традиција, модернизација и идентитети 5: Образовање и балканска друштва на путу културе мира и евроинтеграција*. Ниш: Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања; Scero print. ISBN 978-86-7379-358-0.

Митровић Љ., Стојић Г., Станојевић Н. (прир.) (2020). *Традиција, модернизација, идентитети X: Биланс транзиције у Србији и на Балкану*. Ниш: Филозофски факултет. ISBN 978-86-7379-520-1 .

Зборници у саиздаваштву са Центром за научноистраживачки рад САНУ

Митровић, Љ. (прир.) (2013). *Становништво југоисточне Србије: култура, наталитетска политика и демографска репродукција у југоисточној Србији: зборник радова*. Ниш: Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања, Центар за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Нишу. ISBN - 978-86-7379-309-2

Митровић, Љ. (прир.) (2015). *Становништво Југоисточне Србије. [Књ 4]: Регионалне диспропорције у развоју Србије, миграције и демографска репродукција*. Ниш: Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања; Центар за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Нишу. ISBN - 978-86-7379-361-0

Митровић, Љ. (прир.) (2016). *Становништво Југоисточне Србије. [Књ 5]: „Одлив мозга” узроци и последице по национални развој и идентитет*. Ниш: Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета, Центар за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Нишу. ISBN - 978-86-7379-414-3

Серија тематских зборника Балкан у процесу евроинтеграција, чији је уредник Милорад Божић (8 зборника)

Božić, M. (prir.) (2005). *Balkan u procesu evrointegracije: ekonomija, tranzicija i regionalna saradnja (The Balkans in the Process of European Integration: Economy, Transition and Regional Co-operation)*. Niš: Filozofski fakultet, Centar za sociološka istraživanja; Sven.

Jovanović, V. (prir.) (2007). *Balkan u procesu evrointegracije: strukturne promene i kultura mira (the Balkans in the Process of European Integration: structural changes and the culture of peace)*. Niš: Univerzitet, Filozofski fakultet, Centar za sociološka istraživanja. ISBN - 978-86-7379-122-7

Božić, M. (prir.) (2008). *Balkan u procesu evrointegracije: koncepcije razvoja i socijalne implikacije (The Balkans in the Process of European Integration: development strategies and social implications)*. Niš: Filozofski fakultet, Centar za sociološka istraživanja. ISBN - 978-86-7379-159-3.

Božić, M., Golubović, S. (prir.) (2009). *Balkan u procesu evrointegracije: dvadeset godina tranzicije (The Balkans in the Process of European Integration: twenty years of transition)*.

- Niš: Filozofski fakultet, Centar za sociološka istraživanja. ISBN - 978-86-7379-183-8.
- Božić, M. (prir.) (2010). *Balkan u procesu evrointegracije: unutarregionalni odnosi (The Balkans in the Process of European Integration: Intraregional Relations)*. Niš: Filozofski fakultet, Centar za sociološka istraživanja. ISBN - 978-86-7379-204-0.
- Božić, M. (prir.) (2011). *Balkan u procesu evrointegracije: modernizacija i razvoj*. Niš: Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet. ISBN - 978-86-7379-236-1.
- Božić, M. (prir.) (2013). *Balkan u procesu evrointegracije: refleksije svetske krize (The Balkans in the Process of European Integration : consequences of the global crisis.)*. Niš: Filozofski fakultet, Centar za sociološka istraživanja. ISBN - 978-86-7379-312-2.
- Božić, M. (prir.) (2017). *Balkan u procesu evrointegracije: zaposlenost i socijalna sigurnost (The Balkans in the Process of European Integration)*. Niš: Filozofski fakultet, Centar za sociološka istraživanja. ISBN - 978-86-7379-453-2.

Зборници посвећени професорима

- Стјепановић Захаријевић, Д. (прир.) (2011). *Социологија насеља троговима Јована Тирића: зборник радова: споменица*. Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-234-7.
- Митровић, Љ., Гавриловић, Д. (прир.) (2012). *Личност и стваралаштво Веселина Илића: споменица: зборник радова*. Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-271-2.
- Захаријевић, Д., Стојић, Г. (прир.) (2016). *Прометејска социологија у стваралаштву Љубише Митровића: споменица: зборник радова*. Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-362-7.
- Стојић, Г. (прир.) (2016). *Историја идеја и промишљање савременог света: зборник радова посвећен Љубинку Милосављевићу*. Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-433-4.
- Захаријевић, Д., Стојић, Г. (прир.) (2017). *Проф. др Данило Ж. Марковић и савремена српска социологија: споменица: зборник радова*. Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-438-9.
- Митровић, Љ. (прир.) (2018). *Живот у служби науке: зборник радова: зборник радова посвећен Милораду Божићу*. Ниш: Филозофски факултет. ISBN - 978-86-7379-491-4.